

1. Одностороння відмова від зобов'язання або одностороння зміна його умов не допускається, якщо інше не встановлено договором або законом.

Коментована стаття закріплює важливе правило зобов'язальних відносин - недопустимість односторонньої відмови від зобов'язання або односторонньої зміни його умов. Зобов'язання є правовідношенням, сторони якого мають кореспондуючі одне одному права та обов'язки та пов'язані цими взаємними правами та обов'язками. Зобов'язання здебільшого виникають із добровільної домовленості сторін (договорів) або з підстав, передбачених законом (зокрема, ст. 509, ст. 11 ЦК). У зв'язку з цим, правовий зв'язок сторін зобов'язання має існувати до моменту припинення зобов'язання на передбачених законом або договором підставах. Припинення чинності зобов'язання в цілому або в частині за ініціативою тільки однієї з його сторін, за загальним правилом не допускається. Разом з тим, зазначене правило є диспозитивним, отже договором або законом може бути встановлене інше. Сторони в договорі можуть домовитися про можливість односторонньої відмови від зобов'язання або зміни його умов в разі настання певних обставин. Так, в договорах кредиту часто передбачаються умови, що в разі прострочення сплати процентів або повернення суми кредиту, банк вправі підвищувати відсоткову ставку по кредиту для позичальника. Щодо законної можливості, то одностороння відмова від зобов'язання встановлюється, наприклад, як один з наслідків порушення зобов'язання (див. коментар до ст. 611 ЦК). Внаслідок односторонньої відмови будь-якої сторони (довірителя або повіреного) допускається припинення договору доручення (ст. 1008 ЦК). Наймач за договором прокату має право відмовитися від договору прокату і повернути річ наймодавцеві у будь-який час (ч. 1 ст. 790 ЦК) тощо. Подібне правило щодо господарських зобов'язань міститься у ст. 188 Господарського кодексу України.